

The Role of Public Administration in the Field of Social Inclusion of People with Special Requirements

Natalia SAITARLI¹

Abstract: *One of the essential responsibilities of public administration is to ensure a favorable framework for the social inclusion of people with special needs. The coherent application of public policies and compliance with legal norms in this area contribute to guaranteeing the fundamental rights of these people. Public administration must collaborate with specialized institutions, non-governmental organizations and the community to implement concrete support measures, equal access to education, medical services and professional integration. The lack of necessary actions or their failure to fulfill them may constitute a violation of the principles of equality and non-discrimination, aspects enshrined in the national constitutional and legal framework. Therefore, the role of public administration in this sector is crucial for the development of an inclusive and equitable society.*

Keywords: *public administration; social inclusion; special needs; equal opportunities; social policies*

1. Introducere

Rolul autorităților administrației publice în Republica Moldova, în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu cerințe speciale constituie un domeniu actual de cercetare, având în vedere că persoanele cu cerințe speciale continuă să fie marginalizate și excluse din viața socială. Această situație este generată de nivelul ridicat de discriminare și stigmatizare, de oportunitățile inegale și de barierele fizice și atitudinale, care prevalează în societate.

În plus, persoanele cu cerințe speciale se confruntă cu o rată înaltă a sărăciei, trăind în condiții de lipsuri și având venituri semnificativ mai scăzute comparativ cu populația generală. Sărăcia are un impact direct asupra stării lor de sănătate, a

¹ Associate Professor, PhD, Department of "Political and administrative sciences", "B. P. Hasdeu" State University of Cahul, Republic of Moldova, Corresponding author: saitarli@gmail.com

Copyright: © 2025 by the authors.
Open access publication under the terms and conditions of the
Creative Commons Attribution (CC BY) license
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

participării lor în diverse activități sociale și a îndeplinirii rolurilor sociale, ceea ce contribuie la excluderea și autoexcluderea acestora. În acest context, administrația publică joacă un rol esențial în promovarea incluziunii sociale, prin implementarea de politici și măsuri care să elimine barierele și să asigure accesul persoanelor cu cerințe speciale la servicii, educație, și piața muncii.

Astfel, **scopul** studiului constă în analiza rolului administrației publice în promovarea incluziunii sociale a persoanelor cu cerințe speciale în Republica Moldova comparativ cu Uniunea Europeană, prin identificarea strategiilor aplicate, a bunelor practici și a dificultăților întâmpinate în procesul de implementare a politicilor incluzive.

2. Metode de cercetare utilizate

Pentru elaborarea acestui studiu au fost folosite diferite metode de cercetare ca: metoda rațională, care a fost aplicată la studiul juridic al fenomenului; metoda analizei logice, axată pe ideea utilizării raționamentelor logice, metoda ce a permis argumentarea juridică a opiniilor contrare, inclusiv a interpretărilor legale a prevederilor normative; metoda analizei critice, care a permis sintetizarea și examinarea, inclusiv critică, a dispozițiilor normative; etc.

3. Discuții și rezultate obținute

Noțiunea de „**persoane cu cerințe speciale**” se referă la indivizi sau grupuri care se confruntă cu dificultăți semnificative în viața cotidiană din cauza unor condiții fizice, mentale, emoționale sau sociale care necesită un sprijin suplimentar pentru a le asigura accesul la educație, locuri de muncă, servicii de sănătate și integrarea în comunitate. Acești indivizi au nevoi speciale de adaptare a mediului în care trăiesc sau de acces la resurse pentru a putea participa activ și echitabil în viața socială (Danii, 1998, p. 16).

În funcție de natura dificultății întâmpinate, persoanele cu cerințe speciale pot fi împărțite în mai multe categorii, cum ar fi:

a) *Persoane cu cerințe speciale fizice* – acestea sunt persoanele care au deficiențe fizice ce pot limita mobilitatea, au nevoie de scaune cu rotile, de proteze sau alte echipamente pentru a se deplasa și a interacționa cu mediul înconjurător. Aceste persoane pot avea dificultăți în accesarea spațiilor publice sau în efectuarea unor activități zilnice, precum mersul la școală, locul de muncă sau cumpărăturile. Este esențial ca acestea să aibă acces la facilități și servicii adaptate nevoilor lor.

b) *Persoane cu cerințe speciale senzoriale (auditivă sau vizuală)* – aceste persoane se confruntă cu deficiențe de auz (surditate) sau de vedere (orbire sau deficiențe de vedere). În acest caz, persoanele cu cerințe speciale necesită suport în comunicare, prin utilizarea limbajului semnelor, interpreți, dispozitive de amplificare a sunetului sau materiale în format Braille pentru a putea accesa informațiile și a participa activ în educație, muncă și viața socială.

c) *Persoane cu cerințe speciale cognitive sau mentale* – aceste persoane pot suferi de tulburări cognitive, precum autism, retard mental sau alte condiții care afectează abilitățile de învățare, comunicare și comportament. Este important ca aceste persoane să beneficieze de educație adaptată, suport psihologic și programe de integrare în muncă care să răspundă nevoilor lor specifice.

d) *Persoane vârstnice* – persoanele vârstnice care se confruntă cu dificultăți de sănătate, mobilitate redusă, singurătate sau pierderea unor abilități cognitive (ex: demență) au cerințe speciale care includ accesul la îngrijire medicală specializată, servicii sociale, asistență pentru activitățile zilnice și integrarea socială pentru a preveni marginalizarea acestora.

e) *Persoane cu tulburări emoționale și psihice* – acestea sunt persoane care au dificultăți în gestionarea emoțiilor sau care se confruntă cu tulburări psihice precum depresia severă, anxietatea sau alte condiții care le afectează funcționarea socială și profesională. Pentru a le sprijini integrarea, este necesar un suport psihologic constant, accesul la servicii de consiliere și adaptarea mediilor educaționale sau de muncă.

f) *Persoane cu nevoi educaționale speciale* – aceasta categorie include elevii și studenții care au dificultăți de învățare, fie din cauza unui handicap, fie din alte motive (ex: tulburări de învățare cum ar fi dislexia, discalculia, etc.). Aceste persoane beneficiază de un învățământ special adaptat, metode de învățare diferențiate și un suport suplimentar pentru a avea șanse egale în educație.

g) *Persoane aflate în situații de vulnerabilitate socială* – unele persoane pot avea cerințe speciale din cauza contextului lor social sau economic. De exemplu, persoanele care trăiesc în sărăcie extremă, care sunt victime ale violenței domestice, persoanele fără adăpost, migranții sau refugiații pot întâmpina dificultăți majore în accesarea serviciilor esențiale. Aceste persoane au nevoie de sprijin social, protecție și intervenții pentru a le asigura o integrare corectă în comunitate.

Persoanele cu cerințe speciale au dreptul la o viață activă, demnă și integrată în societate. De aceea, guvernele, instituțiile și organizațiile non-guvernamentale trebuie să colaboreze pentru a oferi sprijin și resurse care să permită acestor persoane

să participe activ în viața comunității și să își exprime potențialul, fără a fi marginalizate.

Cerințele speciale se referă la nevoile specifice ale persoanelor sau grupurilor care, din diverse motive (fizice, cognitive, emoționale sau sociale), nu pot participa pe deplin și în mod echitabil la activitățile cotidiene fără a primi sprijin suplimentar. Aceste cerințe sunt rezultatul unor condiții de viață sau de sănătate care limitează funcționalitatea unei persoane, iar pentru ca aceasta să poată să participe activ în viața socială și comunitară, trebuie să beneficieze de măsuri și facilități speciale. Aceste cerințe sunt reglementate de legislații și politici publice ce asigură accesul persoanelor cu cerințe speciale la servicii, drepturi și resurse adaptate nevoilor lor (Mara, 2009, p. 87).

Cerințele speciale pot include:

- **Cerințe de accesibilitate fizică** - Persoane cu cerințe speciale fizice au nevoie de acces facil și sigur în diverse spații publice și private, incluzând rampe de acces, lifturi, uși largi pentru scaune cu roțile și semnalizare adecvată. În transportul public, cerințele de accesibilitate includ autobuze și trenuri adaptate, locuri speciale pentru scaune cu roțile și asistență pentru călătorii cu mobilitate redusă.
- **Cerințe de accesibilitate informațională** - Persoanele cu deficiențe de vedere sau auz au nevoie de acces la informații în formate adaptate, cum ar fi Braille, semnale auditive pentru cei cu deficiențe de vedere, subtitrări și limbajul semnelor pentru cei cu deficiențe de auz. Materialele educaționale și informațiile administrative trebuie să fie disponibile în formate alternative (audio, text mare, digital).
- **Cerințe educaționale** - Persoanele cu cerințe educaționale speciale au nevoie de metode de învățământ diferențiate, cum ar fi materialele didactice adaptate, texte audio sau software specializat. În învățământul superior, studenții cu cerințe speciale pot avea nevoie de examinări adaptate, cu timp suplimentar sau ajutor adițional.
- **Cerințe de îngrijire și asistență** - Persoanele vârstnice sau cele cu dizabilități severe au nevoie de servicii de îngrijire la domiciliu sau într-un cadru instituționalizat (ex: cămine de bătrâni, centre de recuperare). Acestea includ ajutor în realizarea activităților zilnice (gătit, igienă personală) și monitorizarea constantă a stării de sănătate.
- **Cerințe de sprijin social și psihologic** - Persoanele cu tulburări psihice sau emoționale (ex: depresie severă, tulburări de anxietate, PTSD) necesită sprijin psihologic și consiliere pentru a preveni marginalizarea și pentru a sprijini integrarea lor în comunitate.

- **Cerințe de protecție socială și drepturi legale** - Persoanele cu cerințe speciale beneficiază de drepturi legale protejate prin convenții internaționale și naționale (ex: Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități). În multe țări există politici de asistență financiară și subvenții pentru a acoperi costurile suplimentare legate de accesibilitate, tratamente medicale sau echipamente speciale.

Cerințele speciale sunt strâns legate de procesul de incluziune socială. Într-o societate incluzivă, aceste cerințe nu sunt văzute ca un impediment, ci ca o parte esențială a adaptării comunității pentru a asigura participarea tuturor cetățenilor. Astfel, integrarea persoanelor cu cerințe speciale presupune nu doar acces fizic și material la educație, locuri de muncă sau servicii publice, dar și o schimbare de mentalitate la nivelul comunității. Conștientizarea diversității și a nevoilor speciale ale acestora poate contribui la dezvoltarea unor politici publice care să promoveze echitatea și respectul pentru drepturile fundamentale ale fiecărei persoane. Este important ca fiecare individ, indiferent de capacitățile sale, să se simtă susținut și valorizat, iar prin educație, informație și adaptări corespunzătoare, să poată contribui activ la viața comunității. Prin urmare, persoanele cu cerințe speciale trebuie să beneficieze de măsuri care le permit acces egal la locuri de muncă, educație și servicii publice, într-un mediu accesibil și incluziv.

Cerințele speciale sunt diverse și complexe, variind de la nevoia de accesibilitate fizică la sprijin psihologic sau protecție socială. Aceste nevoi speciale sunt esențiale pentru asigurarea unei societăți echitabile și incluzive, care recunoaște și sprijină diversitatea. Prin implementarea unor măsuri adaptate acestor cerințe, comunitățile pot oferi persoanelor cu cerințe speciale șansa de a participa activ și de a trăi o viață demnă și plină de oportunități.

4. Nevoile și problemele persoanelor cu cerințe speciale

Practica demonstrează că, de multe ori, persoanele cu cerințele speciale se confruntă cu dificultăți semnificative în accesarea unor servicii esențiale, precum educația, îngrijirea medicală, locuințele accesibile sau integrarea pe piața muncii. De asemenea, problemele legate de discriminare, izolarea socială și lipsa de sprijin adecvat sunt frecvente, ceea ce face ca integrarea completă și echitabilă a acestora în societate să fie un proces dificil, dar esențial.

Nevoile și problemele persoanelor cu cerințe speciale sunt variate și depind de tipul și gradul de dizabilitate, precum și de dificultățile cu care se confruntă fiecare individ. Acestea includ persoane cu cerințe speciale fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale, precum și grupuri vulnerabile, cum ar fi persoanele vârstnice sau cele

aflate în situații de risc social. Nevoile acestora pot fi împărțite în mai multe domenii cheie¹:

1) **Domeniul nevoilor educaționale**

- *Acces la educație incluzivă*: Persoanele cu cerințe speciale au nevoie de un sistem educațional accesibil și adaptat nevoilor lor. Acest lucru include școli și profesori pregătiți să ofere suport individualizat, materiale didactice speciale, și infrastructură accesibilă (săli de clasă accesibile pentru scaune cu roțile, laboratoare adaptate, etc.).
- *Formare și reconversie profesională*: Pentru persoanele cu dizabilități, accesul la cursuri de formare și instruire continuă poate fi limitat, iar integrabilitatea acestora pe piața muncii depinde de existența unor programe de reconversie profesională adaptate nevoilor lor.

2) **Domeniul nevoilor de sănătate și îngrijire medicală**

- *Accesibilitatea serviciilor medicale*: Persoanele cu cerințe speciale au adesea nevoi medicale specifice, cum ar fi tratamente de reabilitare, intervenții chirurgicale speciale sau îngrijire continuă. Unele dintre aceste servicii nu sunt întotdeauna disponibile sau accesibile în mod adecvat, mai ales în regiunile rurale.
- *Asistență pentru sănătatea mintală*: Mulți dintre cei cu dizabilități intelectuale sau mentale au nevoie de suport psihologic și consiliere pentru a face față provocărilor zilnice și pentru a-și îmbunătăți calitatea vieții.

3) **Domeniul nevoilor sociale și de integrare comunitară**

- *Acces la servicii sociale*: Persoanele cu cerințe speciale au nevoie de sprijin social și de integrare în comunitate. Aceasta include servicii de îngrijire la domiciliu, asistență socială, centre de zi, grupuri de sprijin și servicii de consiliere.
- *Participare socială activă*: Persoane cu cerințe speciale se confruntă adesea cu bariere sociale și fizice care le limitează participarea activă la viața comunității. Acestea includ accesul la locuri de muncă, activități recreative, culturale sau evenimente publice, din cauza lipsei de accesibilitate sau discriminării.

4) **Domeniul nevoilor de locuire**

- *Locuințe accesibile*: Mulți dintre cei cu cerințe speciale au nevoie de locuințe adaptate, care să răspundă nevoilor lor specifice. Acestea pot include facilități pentru mobilitatea persoanelor cu dizabilități fizice, cum ar fi scaune cu roțile, sau modificări în structura locuinței pentru a fi accesibilă.

¹ Ministerul Educației și Cercetării al RM <https://mec.gov.md/ro/content/prioritatile-ministerului-educatiei-si-cercetarii-pentru-anul-2025> (vizitat 02.04.2025)

- *Mediu de viață sigur și suportiv:* De asemenea, este esențial ca persoanele cu cerințe speciale să trăiască într-un mediu sigur și sprijinitor, unde să nu fie expuse riscului de abuz, violență sau abandon.

5) Domeniul nevoilor economice

- *Acces la locuri de muncă și independență financiară:* Multe dintre persoane cu cerințe speciale întâmpină dificultăți în a găsi un loc de muncă adecvat sau în a avea un venit stabil, din cauza lipsei de oportunități de angajare, a discriminării pe piața muncii sau a inaccesibilității locurilor de muncă. Lipsa unui loc de muncă stabilește un ciclu de dependență economică de stat sau de familie.
- *Sprijin financiar:* În multe cazuri, persoanele cu cerințe speciale au nevoie de sprijin financiar pentru a face față cheltuielilor suplimentare, cum ar fi tratamentele medicale, aparatele de ajutor sau alte costuri legate de dizabilitatea lor.

6) Domeniul nevoilor de accesibilitate fizică și infrastructură

- *Accesibilitatea mediului urban și rural:* În multe cazuri, infrastructura publică (spațiile publice, clădirile, transportul) nu este suficient de adaptată pentru a răspunde nevoilor persoanelor cu dizabilități. Aceasta poate include lipsa rampelor pentru scaunele cu roțile, transport public inaccesibil, sau lipsa facilităților adecvate pentru persoane cu deficiențe de auz sau de vedere.

7) Domeniul nevoilor de protecție și prevenirea abuzului

- *Protecția împotriva abuzului și exploatării:* Persoanele cu cerințe speciale sunt adesea vulnerabile la abuzuri, exploatare sau neglijare, în special în instituțiile de îngrijire sau în familiile care nu oferă un mediu protector. Este esențial ca aceste persoane să beneficieze de protecție legală și suport în fața abuzului.
- *Prevenirea instituționalizării:* Persoanele cu cerințe speciale au adesea nevoie de soluții care să prevină instituționalizarea forțată și să le permită să trăiască în comunități care le susțin autonomia și independența.

8) Domeniul nevoilor legate de conștientizarea și educația publicului

- *Combaterea discriminării și stigmatizării:* Una dintre cele mai mari provocări pentru persoanele cu cerințe speciale este discriminarea și stigmatizarea. În multe cazuri, ele sunt percepute ca fiind inferioare sau incapabile de a contribui activ la societate. Educația publicului și sensibilizarea față de drepturile și capacitățile acestora sunt esențiale pentru integrarea lor în comunitate.

Pentru realizarea dreptului la educație al persoanelor cu dizabilități, statele și-au luat angajamentul să asigure accesul la educație, să promoveze educația de calitate și să asigure respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități. Aceste angajamente sunt, în general, stipulate în diferite tratate și convenții internaționale, precum

Convenția Națiunilor Unite privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD), adoptată în 2006.

Din cele menționate putem constata că nevoile persoanelor cu cerințe speciale sunt complexe și multiple, și necesită intervenții coordonate și adaptate din partea statului pentru a asigura incluziunea socială, accesibilitatea și egalitatea de șanse.

5. Experiența statelor europene în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu cerințe speciale comparativ cu Republica Moldova

Dacă vom compara nevoile persoanelor cu cerințe speciale din Republica Moldova și din țările Uniunii Europene (UE) putem observa atât diferențe semnificative, cât și zone în care ambele regiuni se confruntă cu provocări similare, dar abordările și resursele sunt diferite. Astfel în general, țările UE au implementat politici și infrastructuri mai dezvoltate pentru a sprijini persoanele cu cerințe speciale, în timp ce Republica Moldova, deși a progresat, încă se confruntă cu diverse dificultăți și provocări în ceea ce privește accesibilitatea și integrarea acestora în societate, de exemplu¹:

1. Acces la educație incluzivă

Uniunea Europeană (UE): În multe dintre statele membre ale UE, educația incluzivă este bine reglementată și implementată. Sistemele educaționale sunt adaptate pentru a răspunde diversității nevoilor elevilor cu dizabilități, prin cursuri și cadre didactice specializate, materiale educaționale adaptate și infrastructuri accesibile (de ex. clase speciale, asistenți educaționali). Există programe de formare continuă pentru profesori pentru a-i pregăti în domeniul educației incluzive. Țările precum Suedia, Finlanda sau Danemarca sunt recunoscute pentru succesul implementării educației incluzive, unde persoane cu cerințe speciale sunt integrate activ în școlile de masă, având acces la servicii de sprijin personalizat.

Republica Moldova: În Republica Moldova, educația incluzivă este încă în faze incipiente și nu este uniform implementată la nivel național. Deși legislația prevede dreptul la educație pentru toți copiii, sistemul educațional întâmpină dificultăți semnificative în asigurarea accesibilității pentru copiii cu dizabilități. Multe școli nu sunt încă adaptate infrastructural (ex: lipsa rampelor pentru scaune cu rotile) și nu există suficienți profesori specializați în educația incluzivă. De asemenea, resursele pentru formarea cadrelor didactice în domeniul educației incluzive sunt limitate.

¹ Aspirațiile europene și dezvoltarea umană a Republicii Moldova, Chișinău, 2012 <https://hdr.undp.org/system/files/documents/moldova2012nhdrromanianversion.pdf> (vizitat 02.04.2025)

2. Acces la servicii de sănătate și îngrijire medicală

Uniunea Europeană (UE): În majoritatea țărilor UE, accesul la servicii de sănătate pentru persoane cu cerințe speciale este reglementat și există mecanisme de asigurare a îngrijirii medicale specifice nevoilor acestora. De exemplu, în țări precum Germania, Franța și Olanda, persoanele cu cerințe speciale au acces la tratamente medicale, reabilitare și terapii adaptate, precum și la aparate de ajutor (ex. proteze, aparate auditive). Uniunea Europeană promovează politici de accesibilitate universală în cadrul serviciilor de sănătate, iar multe dintre aceste politici sunt susținute financiar prin fonduri europene.

Republica Moldova: Deși există progrese în domeniul accesului la îngrijiri medicale pentru persoanele cu dizabilități, sistemul de sănătate din Republica Moldova întâmpină dificultăți semnificative, inclusiv în asigurarea unui acces egal la servicii medicale de calitate. Multe persoane cu cerințe speciale se confruntă cu lipsa de echipamente speciale și tratamentele necesare nu sunt întotdeauna accesibile din punct de vedere financiar. De asemenea, în mediul rural, accesul la servicii de reabilitare este extrem de limitat.

3. Accesibilitate fizică și infrastructură

Uniunea Europeană (UE): Țările UE sunt reglementate de standarde stricte de accesibilitate a infrastructurii publice și private. Clădirile, transportul public, drumurile și spațiile publice trebuie să fie accesibile pentru persoanele cu dizabilități, conform legislației UE, cum ar fi Directiva privind accesibilitatea. În multe orașe din UE, inclusiv în marile capitale ca Paris, Berlin sau Stockholm, transportul public este accesibil persoanelor cu dizabilități (autobuze cu rampă, stații accesibile), iar clădirile publice sunt dotate cu facilități pentru persoanele cu mobilitate redusă.

Republica Moldova: În Republica Moldova, accesibilitatea infrastructurii publice este mult mai scăzută. Deși există reglementări legale privind accesibilitatea clădirilor pentru persoanele cu dizabilități, implementarea acestora este slabă. Multe dintre clădirile publice și private nu sunt adaptate, iar transportul public nu este suficient de accesibil pentru persoanele cu mobilitate redusă. De asemenea, infrastructura urbană nu este adaptată pentru a facilita deplasarea ușoară a persoanelor cu dizabilități (lipsa rampelor pentru scaune cu roțile, semnalizarea audio pentru nevăzători, etc.).

4. Politici sociale și protecția drepturilor persoanelor cu cerințe speciale

Uniunea Europeană (UE): UE pune un accent deosebit pe protejarea drepturilor persoanelor cu dizabilități prin instrumente precum Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. De asemenea, fiecare stat membru are programe de protecție socială

pentru persoanele cu dizabilități, care includ ajutoare financiare, asistență pentru locuințe adaptate și subvenții pentru terapii. Politicile de integrare sunt susținute de legislație națională și europeană, iar în multe țări europene există strategii naționale pentru incluziunea persoanelor cu dizabilități.

Republica Moldova: În Republica Moldova, legislația privind drepturile persoanelor cu dizabilități există, dar nu este întotdeauna implementată în mod eficient. Deși există programe de protecție socială și unele ajutoare financiare pentru persoanele cu dizabilități, resursele disponibile pentru implementarea acestora sunt limitate. În multe cazuri, persoanele cu cerințe speciale sunt dependente de ajutoare sociale și asistență de la organizațiile neguvernamentale, care acoperă lacunele din sistemul public.

5. Integrabilitatea pe piața muncii

Uniunea Europeană (UE): În majoritatea țărilor UE, integrarea persoanelor cu dizabilități pe piața muncii este susținută de politici active, inclusiv stimulente financiare pentru angajatori care angajează persoane cu cerințe speciale, formare profesională adaptată și servicii de orientare în carieră. Multe țări din UE oferă stimulente pentru angajatorii care integrează persoane cu cerințe speciale și asigură că locurile de muncă sunt adaptate nevoilor acestora.

Republica Moldova: În Moldova, integrarea pe piața muncii pentru persoane cu cerințe speciale este o provocare majoră. Majoritatea persoanelor cu dizabilități nu au acces la locuri de muncă adecvate, iar multe dintre acestea depind de subvenții de stat sau ajutoare sociale. De asemenea, în multe cazuri, angajatorii nu sunt pregătiți să adapteze locurile de muncă pentru a răspunde nevoilor acestora.

În timp ce țările UE au realizat progrese semnificative în abordarea nevoilor persoanelor cu cerințe speciale, prin politici publice bine dezvoltate, legislație adaptată și infrastructură accesibilă, Republica Moldova se confruntă cu dificultăți semnificative în ceea ce privește implementarea acestor măsuri. În ciuda reglementărilor legale și a progreselor în anumite domenii, Moldova încă are multe provocări, în special în ceea ce privește accesul la educație.

Una dintre principalele dificultăți este lipsa resurselor financiare și umane, care limitează posibilitățile de implementare a educației incluzive. Insuficiența personalului specializat, cum ar fi profesori de sprijin sau consilieri educaționali, face ca nevoile elevilor cu cerințe speciale să nu fie satisfăcute corespunzător. Mai mult, formarea profesională a cadrelor didactice rămâne o provocare. Deși există inițiative pentru pregătirea profesorilor, mulți dintre aceștia nu au fost instruiți suficient în abordarea specifică a diversității și nevoilor elevilor cu dizabilități. Astfel, aceștia nu dispun de competențele necesare pentru a sprijini eficient învățarea elevilor cu cerințe speciale.

În plus, integrarea socială a elevilor cu cerințe speciale reprezintă o altă provocare majoră. Chiar și atunci când aceștia au acces fizic în școli, se confruntă adesea cu prejudecăți și discriminare, ceea ce poate afecta nu doar performanțele lor școlare, dar și dezvoltarea lor personală și socială. Este esențial ca nu doar școlile, ci și comunitățile să adopte o atitudine pozitivă și incluzivă față de diversitate.

Un alt aspect important este lipsa unui sistem eficient de monitorizare și evaluare a implementării educației incluzive. Deși au fost adoptate unele măsuri, progresul în acest domeniu nu este suficient evaluat și ajustat în mod continuu. Implementarea unui mecanism de monitorizare ar putea ajuta la identificarea lacunelor și la formularea unor soluții concrete pentru îmbunătățirea situației.

Totodată, Republica Moldova ar putea beneficia de parteneriate cu organizații internaționale și de sprijin din partea Uniunii Europene. Colaborările externe pot facilita transferul de bune practici și implementarea unor soluții care au dat rezultate în alte state membre UE. Aceste colaborări pot contribui, de asemenea, la mobilizarea resurselor financiare și tehnice necesare pentru susținerea educației incluzive.

De asemenea, un alt factor esențial este și implicarea comunității, și a părinților. Crearea unui mediu educațional incluziv nu depinde doar de autoritățile educaționale și de școli, ci și de un efort comun din partea părinților, autorităților locale și a întregii societăți. Campaniile de conștientizare și educație publică ar putea ajuta la schimbarea mentalităților și la promovarea unei culturi a incluziunii, în care persoanele cu cerințe speciale sunt acceptate și respectate.

Astfel, pentru ca Republica Moldova să progreseze în asigurarea unui acces echitabil la educație pentru persoanele cu cerințe speciale, este esențial să adopte măsuri integrate care să includă resurse financiare suficiente, formarea profesională continuă, schimbarea atitudinilor sociale și dezvoltarea unui sistem de monitorizare eficient.

6. Concluzii

Din experiența statelor europene în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu cerințele speciale, putem constata că Republica Moldova se află într-o etapă incipientă în ceea ce privește implementarea măsurilor de incluziune. Este nevoie de reforme instituționale, investiții și parteneriate internaționale pentru a asigura un sistem funcțional, echitabil și accesibil tuturor cetățenilor, indiferent de cerințele speciale. Pentru a răspunde eficient acestor nevoi, este necesar un efort coordonat între autorități, societatea civilă și comunitate. Politicile publice trebuie să fie coerente, susținute financiar și orientate către incluziune reală, nu doar formală. De

asemenea, este esențială formarea cadrelor didactice și medicale, adaptarea infrastructurii și dezvoltarea serviciilor de sprijin la nivel local.

De asemenea, este necesară desfășurarea unor campanii de sensibilizare și informare în rândul populației, pentru combaterea stereotipurilor, discriminării și marginalizării.

Un alt aspect important este extinderea rețelei de centre de sprijin comunitar, care să ofere servicii integrate de consiliere psihologică, orientare profesională, educație nonformală și activități recreative, contribuind astfel la integrarea reală în comunitate. Nu în ultimul rând, se recomandă adaptarea infrastructurii instituțiilor publice – în special cele din domeniul educației, sănătății și asistenței sociale – pentru a deveni pe deplin accesibile tuturor beneficiarilor, indiferent de gradul de mobilitate sau de tipul de cerințe speciale.

Aplicarea acestor recomandări poate contribui la consolidarea unei societăți mai incluzive, în care persoanele cu cerințe speciale să beneficieze de șanse egale și de un mediu favorabil dezvoltării personale și participării active în viața comunității.

7. Bibliografie

Aspirațiile europene și dezvoltarea umană a Republicii Moldova/ European aspirations and human development of the Republic of Moldova, Chișinău, 2012 <https://hdr.undp.org/system/files/documents/moldova2012nhdrromanianversion.pdf> (accessed 02.04.2025).

Danii, A. (1998). *Integrarea școlară și socială a copiilor cu cerințe speciale/School and social integration of children with special needs*. Chișinău: Epigraf.

Mara, D. (2009). *Strategii didactice în educația incluzivă/Teaching strategies in inclusive education*. Bucharest: Editura Didactică și Pedagogică.

Ministerul Educației și Cercetării al RM/Ministry of Education and Research of the Republic of Moldova <https://mec.gov.md/ro/content/prioritatile-ministerului-educatiei-si-cercetarii-pentru-anul-2025> (accessed 02.04.2025).